

ПЕРЕДМОВА
до описів об'єднаних архівних фондів православних церков
державного архіву Херсонської області

Фонди православних церков населених пунктів, які нині входять до складу Херсонської області, були створені в держархіві області на початку 1980-х років. Це були фонди № 137 Церкви Херсонського повіту Херсонської губернії (ОАФ), № 259 Церкви Дніпровського повіту Херсонської губернії (ОАФ), № 316 Церкви Мелітопольського повіту Таврійської губернії (ОАФ).

Документи церков надходили на державне зберігання як у первинному вигляді в оригінальних обкладинках, так і сформовані пізніше у підвідділах ЗАГС. Стосовно останніх спостерігалися різні підходи у формуванні справ, зшиття разом документів різних церков, розкиданість документів однієї метричної книги по різних справах, у ряді випадків – невірне визначення адміністративно-територіальної приналежності. Однією з причин цього була відсутність вихідних даних у частини метричних книг: не зазначено назви населеного пункту або церкви, не проставлено рік записів. Це стосується насамперед других або третіх примірників, які церква вела для власного архіву (перші надсилалися до духовної консисторії).

Відповідно архівні описи також містили неточності та помилки в заголовках і датуванні справ. Крім того, не було єдиного принципу побудови описів – документи одних і тих самих церков могли бути включені до різних описів. Усе це в сукупності значно ускладнювало пошук потрібної інформації.

Зважаючи на викладене, протягом 2013-2016 років у держархіві Херсонської області була проведена безпрецедентна в Україні робота по переробленню описів фондів православних церков.

Успішне проведення цієї роботи стало можливим значною мірою завдяки високому професіоналізму її ініціатора і головного виконавця – завідувача архівосховища Ганни Іванівни Корень. Кожна справа була переглянута нею поаркушно задля уникнення помилок в описах. З метою вірного описання метричних книг, які не мали вихідних даних, проводилися джерелознавчі дослідження шляхом порівняння з ідентифікованими книгами персоналій церковнослужителів, характерних прізвищ парафіян, особливостей почерків та паперу і т. д.

У ході перероблення описів було уточнено назви населених пунктів і церков та дати документів, проведена пересистематизація і перешифрування справ, у необхідних випадках справи були переформовані, замінені біоуражені обкладинки. Для

максимального точного датування метричних книг була розроблена спеціальна форма заголовків справ в описах.

В основу систематизації справ по описах було покладено територіальний принцип; описи пронумеровані за алфавітом населених пунктів. Якщо в одному селі було дві або більше церкви, їхні документи включені разом до одного опису.

Якщо в графі «Дати» в описі вказаний тільки рік метричної книги, то мається на увазі, що в ній містяться записи за весь рік, з січня по грудень. В іншому разі в датуванні зазначено конкретний період року (*наприклад: січень, квітень-серпень 1918 р.*).

В окремі фонди були виділені документи православних церков міст Херсон з його передмістями (ф. 328), Берислав (ф. 329), Генічеськ (ф. 330) і Олешки (ф. 141).

Крім того, були виокремлені документи, що стосуються установ культу інших конфесій і релігійних течій: Лютеранські церкви Херсонської і Таврійської губерній (ф. 323), Рабин м. Генічеськ Мелітопольського повіту Катеринославської губернії (ф. 326), Херсонський римсько-католицький костел (ф. 327), Музиківська община євангельських християн-баптистів (ф. 332).

Також в окремі фонди були виділені документи православних церков населених пунктів, які не входили до складу Херсонського, Дніпровського і Мелітопольського повітів, а саме: Молитовний дім колонії Олександрівка Перша (Джуржи) Перекопського повіту Таврійської губернії (ф. 331), Церква Святого Георгія Побідоносця, с. Нові Трояни Аккерманського повіту Бессарабської губернії (ф. 333), Церква Покрови Пресвятої Богородиці, с. Олександрівка Ананьївського повіту Херсонської губернії (ф. 334), Церква Покрови Пресвятої Богородиці, с. Лозуватка Верхньодніпровського повіту Катеринославської губернії (ф. 335), Церкви Єлисаветградського повіту Херсонської губернії (ОАФ 336), Церкви Бердянського повіту Таврійської губернії (ОАФ 337), Церкви Олександрівського повіту Катеринославської губернії (ОАФ 338).

Передмову склала

Ю.О.Коник

2016 рік